

VULTURU (CARTALU) - ISTORIE ȘI MEMORIE

Monica Izabela NEDELCU*

Cartalu/Vulturu, o localitate din centrul Dobrogei este și va rămâne rădăcina, taina și temelia locuitorilor. Movilele înșirate, care odată marcau drumul ienicerilor spre comuna Pantelimon, monumentul din centrul satului stau mărturie de zeci de ani ca purtătoare ale virtuților istoriei pe aceste meleaguri dobrogene.

Sangeacul Silistra a fost provincia otomană situată pe cursul Dunării maritime, pe segmentul terminal al fluviului, de la cetatea omonimă și prima bifurcare a fluviului, până la vărsarea acestuia în Marea Neagră. Teritorial, se întindea din împrejurimile golfului Burgas, în sud cuprinzând ambii versanți ai Balcanilor Maritimi, și până în zona Gurilor Dunării, incluzând Dobrogea întregă. A fost așadar o provincie otomană europeană și, totodată, o provincie de frontieră, fiind cucerită de otomani pe seama teritoriilor bulgare și ale Țării Românești.¹

O legendă spune că, în anul 1471, armatele turcești, trecând pe meleagurile acestea, undeva, la intrarea în localitate, îi aștepta un vultur bătrân. Pasărea nu și-a luat zborul de pe stâncă nici după trecerea convoiului. Conducătorul convoiului (beiur) a decis să-și ridice tabăra pe acele meleaguri. După un timp de stat în zonă având toate condițiile, sursă de apă, terenuri de păstorit și mici păduri, a decis ca o parte din caravana sa, să rămână pe acele meleaguri. Ceilalți au continuat drumul spre nord. Comuna Vulturu este atestată documentar din anul 1854. Potrivit unei hărți din anul 1861, Dobrogea-Bugeac, numele localității se scria Kartal, iar după anul 1879 se scria Cartal.²

Primul registru (*defter*) publicat din care se vede componența sangeacului Silistra, registrul din anul 1526-1529, menționează 11 cazale, printre care și Hârșova. Cazaua Hârșova cuprindea Dobrogea, la nord de valea Karasu și de sistemul de valuri, de la lacul Tașaul, cu localitățile Sibioara și Tașaul, continuând pe malul Mării Negre la Gargalık (Corbu), Karaharman (Vadu), apoi în vestul marilor lacuri ale complexului Razelm, pe la Ester și Yeni-sale, la Agighiol și Sarinasuf, până la Babadag, apoi de-a lungul Dunării nord-estice, pe la Beștepe, prin Tulcea, Isaccea și Măcin, lăsând la apus balta Brăilei și vadul

* Profesor, Școala Gimnazială Nr. 1 Vulturu, județul Constanța.

¹ Anca Popescu, *Integrarea imperială otomană a teritoriilor din sud-estul Europei. Sangeacul Silistra (sec. XV-XVI)*, Academia Română, 2013, pp. 12-13.

² <http://comunavulturu.ro/vulturu/istorie/>

comercial Piuă Petri/Floci - Hârșova și continuând până la Cernavodă/Boğaz-köy, apoi de-a lungul văii Karasu, până spre mijlocul acesteia, la Castelu/Köse-kasım și la Valul lui Traian/Hasancea.³

Înscrierea așezărilor în deftere era făcută de cancelaria otomană într-o anumită ordine, aceiași gelebkeșani strângeau oi dintr-un număr de sate învecinate. A luat în considerare elementele geografice din actele de posesiune a pământului în care se fixează vecinătatea tarlalelor date cu tapu. În Dobrogea otomană nu erau rare cazurile în care o localitate era atestată cu două denumiri diferite, în multe documente turcești acest fenomen apărând subliniat cu expresia #cu alt nume#. Observăm că sate, în general, sate devastate și desființate la un moment dat s-au reînființat pe aceeași vatră străveche, iar altele și-au mutat vatra, dar aceste schimbări au avut loc în perimetrul marcat de tradiționalul hotar al vechii așezări. Cartal Seleuș, sub forma Nasuh-Dönüm sau Nasuh-Duyca, ținând de kaza Hârșova-Babadag apare în defterul din 1573 care enumeră satele obligate să predea Porții, prin gelebkeșani desemnați, un anumit număr de oi în anul respectiv; Ion Ionescu la 1850 menționează un sat Kartal devastat; Kartal kaza Hârșova apare, de asemenea, în documentele turcești din fondul tapiurilor emise între 1864-1877, ce indică pe posesorii de pământ cu tapu din satele dobrogene.⁴

Registrele otomane din secolul al XVI-lea menționează și localitatea Kartal (la 1530 și 1570), Kartal-başı (1518 și 1530), Baș Kartal (1573) și Orta Kartal (1586), aparținând de kazaua Hârșova.⁵

Efectele războaielor de pe parcursul secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea au fost evidente. Orașele și satele erau distruse; numai cimitirele rămâneau, ca singurul indiciu al numeroasei populații care altă dată locuia această provincie. O hartă rusească a Marelui Stat Major, alcătuită la 1838 din considerente de strategie militară, cuprinzând satele existente, cu numele lor, cu religia locuitorilor, numărul gospodăriilor, precum și satele devastate și devenite pustii, menționează Kartal în ultima categorie.⁶ Informația este întărită de I. Ionescu care, la 1850, reda un tablou al satelor dispărute, enumerând 65 de localități „care nu mai existau”, la poziția 27 figurând Cartal (la apus de Terzichioi, azi Runcu).

³ Anca Popescu, *op.cit.*, pp. 64, 69.

⁴ Anca Ghiață, *Toponimie și geografie istorică în Dobrogea medievală și modernă*, în „Memoriile Secției de Științe Istorice”, vol. IV, tom V, 1980, pp. 32-35, 51.

⁵ Anca Popescu, *Dobrogea în epoca otomană: kazaua Hârșova (sec. XVI)*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, vol. XXXIII, 2015, p. 21.

⁶ Al. P. Arbore, *Din etnografie Dobrogei. Populațiunea Dobrogei după o hartă rusească*, în „Analele Dobrogei”, 1923, an IV, nr.3, pp. 330-333.

Datele despre așezarea localității fac imposibilă orice confuzie cu cealaltă așezare numită tot Cartal, care se afla la Dunăre, în fața Isacei.

Există câteva indicii privind situația demografică din Cartal la cumpăna secolelor XIX-XX. În cotidianul „România Liberă” de duminică, 11 septembrie 1877, a fost publicată o „listă de comunele române din provincia Tulcea, în Dobrogea (Turcia)”. Provincia Tulcea cuprindea districtele Tulcea, Isaaccea, Baba-dah, Megidia, Hârșova, Măcinu și Silistra. În districtul Hârșova existau șapte sate cu un total de 1.020 familii românești, dar printre ele nu se număra și Cartal. Conform „Marelui Dicționar Geografic al României”, la 1899 populația satului, compusă numai din bulgari și tătari, ar fi fost de 167 familii, cu 884 suflete. Afirmția că în această localitate ar fi existat bulgari pare a fi rodul unei simple greșeli.

Într-o circulară din 26 martie 1882, prefectul județului Constanța transmitea următoarele: „Domnilor administratori, vastele câmpii ale Dobrogei, trebuie să se populeze și să se cultive, și Românilor mai cu seamă carii se găsesc veniți aici de mai mult timp, din Basarabia, Bulgaria și Transilvania și carii nu mai sunt de mult supuși străini, găsesc că trebuie să li se deschidă brațele și să-i primim când cer stabilirea definitivă în acest pământ.” În anul 1881, pe 24 ianuarie, i se permitea lui Octavian Ion Șeitan, român din Transilvania, să se stabilească în cătunul Cartal, pedinte de comuna Șiriu din plasa Hârșova; iar pe 4 martie lui Neculae Alexe Roșculeț, „român din Transilvania, a se stabili definitiv, cu vitele ce are, în cătunul Cartal, Comuna Șiriu, plasa Hârșova, unde încă din anii trecuți se află așezat provisoriu”.⁷

În cimitirul din Vulturii încă se mai găsesc câteva din crucile primilor localnici îngropați aici: „Ana G. Belu, născută Pavelescu, decedată la 6 mai 1894, în etate de 58 de ani”, respectiva fiind, deci, născută în 1836, pe aceeași cruce figurând și Gh. Belu, mort în 1896 și G. Gh. Belu, născut în 1859 și mort la 6 octombrie 1910; Radu Burlacu, mort la 19 noiembrie 1898, „ân etate de 47 de ani”, căruia „i sa ridicat aciașă sf. cruce de soțiea sa Ioana și fii săi Gheorghe, Ion, Lazăr, Constantin și Marița în Cartalu” (sic). Ana N. Bratu a murit la 25 de ani, în decembrie 1909, fiind comemorată de copiii ei, Maria și Ion, în timp ce Marița Cr. Lemnaru s-a născut în 1885 și a decedat la 6 aprilie 1914. O cruce a fost ridicată de Ioniță Andrei, la mormântul tatălui său, Andrei, încetat din viață pe 28 noiembrie 1915, la vârsta de 78 de ani, ceea ce înseamnă că respectivul se născuse în 1837.

⁷ Arhivele Naționale ale României, *Fond Ministerul Administrației și Domeniilor. Direcția Bunuri*, dos. 1/1879, ff. 90, 33, 37.

La sfârșitul secolului XIX, Cartal-Seleuș, sat în județul Constanța, plasa Hârșova, cătun al comunei Rurale Șiriu, era situat mai mult în partea centrală a plășei și cea nord estică a comunei, la 5 kilometri spre răsărit de cătunul de reședință, Șiriul, fiind așezat pe valea Cartal și la izvorul pârăului Cartal, închis la N.V. de dealul Cartal, cu o înălțime de 148 m. Forma satului era lunguiață de la N. către S. Suprafața sa era de 4527 hectare dintre care 172 hectare erau ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea se ocupa cu agricultura și creșterea vitelor. Pământul producea orz și ovăz. Drumuri comunale plecau foarte multe și în toate direcțiunile, ducând fiecare la câte un sat mai apropiat ca: Șiriul, Muslu, Eni-Serai, Dulgherul, Casimcea (Tulcea) și altele.⁸

Localitatea Vulturu se află situată în podișul Casimcei, pe valea râului Cartal. Cartalul, afluentul principal al râului Casimcea, pe partea sa dreaptă, are o suprafață de bazin de 128 km pătrați și o lungime de 15 km. Debitele medii multianuale sunt mici comparativ cu mărimea suprafețelor bazinelor de recepție.⁹ Solurile sunt din categoria cernoziomurilor, tipuri de sol foarte obișnuite în regiunea Dobrogei și destul de fertile. Comuna Vulturu este situată la o altitudine de 114 metri deasupra nivelului mării.¹⁰

Recensământul general al populației pe anul 1902 prezintă o altă situație. Cartal, cătun al comunei Șiriu, număra 851 de cetățeni români, 213 supuși străini, 41 țigani (și ei cetățeni români), adică un total de 1.121 oameni, fără nici un turco-tătar. Erau cei mai mulți locuitori dintre toate cătunele comunei Șiriu, care avea în total 4.976 locuitori. Pe locul doi se afla Pantelimon, cu 721 locuitori, iar pe ultimul loc - Masluiu, cu 285 locuitori.

Starea civilă și situațiunea materială a locuitorilor din Cartal, județul Constanța, era următoarea: capi de familie-225 bărbați și 15 femei; starea civilă-212 căsătoriți, văduvi-13 bărbați și 15 femei, 23 necăsătoriți; suflete, inclusiv capi de familie împărțiți pe sexe: 575 de sex masculin, 546 de sex feminin; total: 1.121.¹¹

⁸ Ioan George Lahovari, Ion C. Brătianu, , Grigore G.Tocilescu, , *Marele Dicționar Geografic al României: alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe. Volumul 2*, București, Stabilimentul Grafic J. V. Socecă, 1899, p. 218.

⁹ Coord. Grigore Posea, *Enciclopedia geografică a României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 387.

¹⁰ <http://ro.getamap.net>

¹¹ Scarlat C.Vârnav, *Situațiunea generală a județului Constanța la începutul anului 1903. Expunere întocmită de..., prefectul județului Constanța (Prefectura Județului Constanța)*, Tipografia „Aurora”. Frații Grigoriu, Constanța, 1904, pp. 8-9, 32.

M. D. Ionescu, la 1904, transmite pentru satul Cartal următoarele cifre: 1.019 români și 8 tătari, adică o populație totală de 1.027 oameni.¹² În 1910 erau 305 familii ortodoxe și nici una de alte confesiuni sau religii¹³, iar în anul 1913 localitatea Cartal din plasa Hârșova județul Constanța, ar fi avut 709 locuitori și ținea de judecătoria comunei urbane Hârșova.¹⁴

Raymund Netzhammer, arhiepiscop romano-catolic de București între 1905 și 1924, a trecut, în peregrinările sale dobrogene din 1908, și prin Cartalu: „Țăranul își îndemnă la drum perechea de cai, (...) și trecurăm în zbor peste dealul Taoba, înalt de 164 m, spre satul Cartalul și, de aici, din nou peste o colină nu prea pronunțată, spre Cuciuc coborând în Valea Casimcei, râul care se varsă mai la vale în lacul închis Tașaul. Aspectul satelor era deprimant, de-a dreptul sfâșietor. Chiar dacă seceta împiedicase creșterea normală a cerealelor, totuși ogoarele erau măcar înverzite și nicăieri nu se vedea pământ nelucrat. Pășunile satelor erau însă complet pârjolite; și, astfel, satele apăreau pe fundalul lor ca niște imagini ale durerii și mizeriei.”¹⁵

Profesorul Pompiliu Pârvescu, originar din Cartal, sesizase la începutul secolului XX, rivalitatea dintre mocani și cojani: „între mocani și cojani observam deosebiri. Cojanii își băteau joc de cioarecii mocanului. Acesta își lega nevasta cu giumbir (tulpanu de borangic al miresei și al femeilor măritate), cojanul cu bariș (broboadă de lână foarte subțire și ușoară; maramă). Celălalt dăruia numai la masa mare și râdea de „calicia” cojanilor. Iar mocancele se purtau mai curățele, mai dichisite, le plăcea să trâncănească mai din destul și să-și țină casa mai încărcată cu de toate. Când se amestecau unii cu alții, jucau orice oră. Dar cojanilor după o oră, un popârlan, un jian, le plăcea o leasă, o ciubotăreasă ori o țigănească. Mocanii, când erau singuri, se îmbiau la un fântăraș, la un ciobănaș sau la o sultănică, o ațică, o leiță-Ioană, la o mână ori la o mușama sau o chindie”.¹⁶

¹² M.D.Ionescu, *Dobroga în pragul veacului al XX-lea. Geografia matematică, fizică, politică, economică și militară*, Atelierele Grafice I.V. Socecă, București, 1904, p. 417.

¹³ Arhiva Arhiepiscopiei Tomisului, *Fondul Episcopia Constanța*, Serviciul Economic, Dosare Parohiale., dos.27/1910-1922, f. 1

¹⁴ P.Ghiăcioiu, *Nomenclatura județelor (Tablou general al Comunelor, Județelor și Judecătoriilor din România)*, București, Tipografia și Stab. De Arte Grafice George Ionescu, 1913, pp. 7, 38.

¹⁵ Raymund Netzhammer, *Din România. Incursiuni prin această țară și istoria ei*, Volumul I, Humanitas, București, 2010, p.321.

¹⁶ Pompiliu Pârvescu, *Hora din Cartal*, București, 1908, p. 32.

În ziarul „Varda” din 24 ianuarie 1916 se nota: „Un cioban anume Pavel din comuna Cartal, ducându-se la câmp cu oile, a murit subit. Neexistând bănuiele parchetul a autorizat înmormântarea”. Cotidianul „Victoria”, ediția de sâmbătă, 19 martie 1916, informa că „doi locuitori din Cartal, sat contaminat de scarlatină, și unul din Serai au fost dați în judecată pentru că nu au declarat bolile molipsitoare”. Starea de sănătate în satele din județul Constanța era precară, după cum reiese dintr-un articol al aceluiași ziar: „Mai în fiecare zi în satele din județul nostru se produc boli molipsitoare și periculoase ca angjină, difterie, tifos exantematic, scarlatină, etc. Bolnavii stau acasă în familie, se duc în sat și astfel răspândesc bolile. Aceasta din cauză că nu sunt medici care să-i declare și să-i izoleze. Medicii cari erau sunt astăzi concentrați, iar medicul primar nu se poate duce în aceiaș zi în mai multe sate. Prin urmare, în lipsa medicilor constă mărimea pericolului și aici ar trebui să se gândească administrația.”¹⁷ După trei zile, în ziar se nota că „epidemia de tifos exantematic, în urma măsurilor luate, stagnează în județu.”

Ediția de vineri, 8 iulie 1916, informa că: „Epidemia de scarlatină continuă să facă ravagii în județul nostru. Astfel în comunele Cartal și Aliman sunt înregistrate câte 30 de cazuri. Serviciul sanitar al orașului a trimis la Cartal un medic auxiliar, special pentru combaterea acestei epidemii.”¹⁸

Gică Coman din comuna Horia, își amintește următoarele date de la tatăl său, Dumitru Coman născut în 1898 și decedat în 1978 la vârsta de 80 de ani. “Tatăl meu Dumitru Coman din 1911 și până la refugiu 1916 a fost băiat de prăvălie (restaurant) la numitul Ioniță Andrei un om cu multă influență la acea vreme. La începutul primului război mondial când toate satele dobrogene au avut refugiați peste Dunăre în județele Brăila și Râmnicu Sărat. Satul Cartalu era locuit de cojani și mocani veniți din partea Ardealului Sibiu – Brașov - Săliștea. De la biserică spre Dulgheru locuiau cojanii și în partea spre Runcu mocanii. La sărbătorile de Crăciun colindătorii aveau două cete și nu aveau voie să colinde în partea adversă, existau și ciocniri între cetele de colindători în special pentru fete. Cârциumarul Ioniță Andrei avea mulți fini cununăți și cu convoaie de căruțe aducea vinuri alese de la Panciu și Niculițel. Pe soția lui Ioniță Andrei o chema tanti Rădița, o femeie deosebită și sufletistă, bună bucătăreasă. Cârциuma se afla într-o clădire în care, în timpul regimului comunist a fost primăria. Ziua o frecventau câțiva petrecăreți.

¹⁷ *Pericolul în județ crește. Lipsa medicilor*, în „Victoria”, an I, no.15 din 23 martie 1916, p. 2.

¹⁸ *Epidemiile în județ*, în „Victoria”, an I, no.119 din 8 iulie 1916, p. 1.

Gospodarii satului când făceau chefuri săptămânal aveau obiceiul să aprindă în patru colțuri ale mesei lumânări. Când unul din meseni termina banii trimitea acasă batista să fie recunoscută de soție și îi veneau cocoșei (monede mici din aur) echivalent cu câțiva lei. La vremea respectivă cuvântul dat era respectat, ulterior polița, iar în zilele noastre nu mai este valabil nici contractul. Țăranii purtau cioareci, pantaloni din postav alb, făcuți acasă de soție, cămașă albă pe afară, chimir și pălărie cu borul mic. Cojani purtau stofe făcute acasă în războiul de țesut de soții, în diferite culori, brâu alb țesut în casă. Alimentația de bază era mămăliga din porumb și uneori și din făină. Pâinea se aducea de un anume Mihai din Saraiu, odată pe săptămână, cu o căruță cu coviltir. Cerealele se vindeau la Hârșova la șlep de misiți (intermediari). Coloane de căruțe mergeau la oraș și procurau așa numita pâine dublă-pâine care cântărea două kilograme. Oamenii erau foarte credincioși și posteau toate posturile de peste an. Locuitorii satului se ocupau cu creșterea vitelor și a oilor și erau renumiți ca având cei mai frumoși cai din satele învecinate. După ce s-a terminat primul război mondial unii oameni au venit la vetrele lor, alții nu au mai revenit. Cârциumarul Ioniță Andrei la care a fost băiat de cârciumă tatăl meu s-a stabilit în orașul Hârșova unde și-a petrecut ultimele zile ale bătrâneții.” Domnul Gică Coman își amintește și despre o întâlnire pe care a avut-o în anii '80, cu ocazia unei mese festive organizate de C.A.P. Vultur, cu un veteran din primul război mondial, Florescu, fost în contingentul 1915, participant la luptele din Moldova, alături de sergentul Puchianu N. Radu, din comuna Șiriu, căzut în lupta de la Mărășești.

Legat de cârciuma respectivă, merită să amintim că la Protoieria județului Constanța a fost înaintată „alăturata suplică înregistrată no.181/914 prin care locuitorul Șerban Tănase din comuna Cartalu cere închiderea cârciumii d-lui Ioniță I. Andrei, întrucât n'are depărtarea reglementară de 100 m. de biserica respectivă”.¹⁹ Nu cunoaștem efectul reclamației.

Dumitru Oprea de naționalitate română și religie ortodoxă, figura în arhivele școlii din Cartalu, în anul 1924, ca lăutar și plugar. Unii localnici își amintesc și alte nume de lăutari. Astfel, după spusele domnului Stan Constantin, la horele organizate pe maidanul de la Tiberoaia cânta un lăutar din sat, pe nume Marinescu Aron. Horele se țineau doar vara și toamna, iarna era noroi iar primăvara era postul Paștelui.

¹⁹ Arhiva Arhiepiscopiei Tomisului, *Fondul Episcopia Constanța*, Serviciul Economic, Dosare Parohiale, dos. dos.27/1910-1922, f. 13.

În octombrie 1919, judecătoria rurală Hârșova, județul Constanța, stabilea, prin adresa nr.5.759: „În numele legii și al M. S. Regelui, noi, C.P. Bucicov, judecător al ocolului Hârșova, ordonăm tuturor agenților forței publice de a aduce înaintea noastră pe Ioan Parciulea, din comuna Cartalu, pentru ziua de 3 Noemvrie 1919, ora 9 jumătate dimineața pentru a fi ascultat ca martor.”²⁰ În 1922, Al. P. Arbore, vorbind despre satele în care ardelenii se găsesc „amestecați cu Cojani și Bulgari”, amintește și Cartal din județul Constanța.²¹

Pe 7 octombrie 1925 a fost adoptat decretul lege privind noua împărțire a țării în județe, plăși, comune urbane, reședințe, municipii, comune urbane nereședințe, comune rurale și sate. Județul Constanța avea în componența sa următoarele patru plăși, Dunărea, Mangalia, Ovidiu și Traian.²² Modificările teritoriale ale unei comune erau stabilite de o comisie organizată la nivel județean și aduse la cunoștința publică prin afișare la prefectura județului și în localitățile respective, iar în comunele rurale și la biserică și anunțate, prin strigări publice. Așa se face că, în 1922 comuna Cartalu cuprindea și satul Terzikioi, iar la 1 ianuarie 1927 satul Terzichioi se afla în componența comunei Pantelimon de Jos. Pe 26 aprilie 1930, Neculae Ionescu, pretorul plășii Dunărea din județul Constanța, alături de Ghiță Coja, primarul sătesc, au instalat consiliul sătesc din Vulturul. Personalul primăriei era format din primar, ajutor de primar, secretarul, încasatorul și consiliul sătesc. Până la acea dată, pe 1930, în comună se înregistraseră 23 de nașteri, 8 decese și 14 căsătorii. „Paza se face cu străjeri plătiți de către locuitori. În sat este liniște, locuitorii se ocupă cu semănatul porumbului. Starea sanitară este satisfăcătoare la populație și vite.”

În „Monitorul Județului Constanța”, an XXXXVII, no.49 din 12 decembrie 1929 erau tipărite două tablouri. Din cuprinsul primului, tabloul de noua împărțire administrativă a județului Constanța, aflăm că satul Vulturul era arondat comunei rurale Pantelimon, alături de Călugăreni, Cheia, Colilia, Crucea, Gălbiori, Grădina, Mireasa, Nistorești, Pantelimon, Pantelimonul de Jos, Râmnicul de Jos, Râmnicul de Sus, Runcu și Stupina. În cel de al doilea, tablou de comunele și satele ale căror numiri au fost schimbate, găsim informația schimbării

²⁰ „Monitorul Oficial al României”, nr.155 din 29 octombrie 1919, p. 8814.

²¹ Al. P. Arbore, *O încercare de reconstituire a trecutului Românilor din Dobrogea*, în „Analele Dobrogei”, 1922, An III, No.2, p. 276.

²² ****Istoria României în date*, Editura Enciclopedică Română, București, 1972, p. 332.

denumirii satului Cartal în Vulturul.²³ Vulturul avea un consiliu sătesc format din zece membri aleși.²⁴

Conform tabloului de împărțire administrativă a județului Constanța, rezultat în urma legii promulgate în Monitorul Oficial no.161 din 15 iulie 1931, comuna Vulturul, compusă din satul Vulturul ținea de plasa Dunărea alături de Hârșova, Ciobanul, Crucea, Dulgherul, Dunărea, Gălbiori, Gârliciu, Ghindărești, Nistorești, Pantelimonul de Jos, Pantelimonul de Sus, Runcu, Saraiu și Topalu.²⁵

În 1940 plasa Dunărea cuprindea comunele Hârșova, Ciobanul, Crucea, Dulgherul, Gălbiori, Gârliciu, Ghindărești, Horia, Nistorești, Pantelimonul de Jos, Pantelimonul de Sus, Saraiu, Topalu și Vulturul.²⁶

Primarul fiind la mâna prefectului, reclamațiile transmise acestuia puteau constitui un motiv de demitere. Pe 22 februarie 1940, la registratura generală a Prefecturii județului Constanța a fost înregistrată o plângere la adresa primarului din Vulturul, plângere pe care o redăm integral: „Subsemnații Tudor Ene, Ioniță Șerban, Dinu Moroiianu, Ghiță St. Toma, Niță Voicilă, Ghiță Gh. Toma, Ioniță Zagonea, Ghiță Vasile, Ion Moraru, Vasile Șerban, Cristea Ene, Gheorghe Lemnaru, Cristea Lemnaru, Ion Rizea, Niță S. Grecu, Ștefan Ș. Grecu, Gheorghe Șerban, Ioan Cojanu, Iosif Cojanu, Grigore Munteanu, Stan Ene, etc., vă aducem la cunoștință a lua măsurile cuvenite spre a schimba sau a face ce se cuvine, primarului comunei Vultur acest Județ întrucât nu merită a fi primar, deoarece de când este primar, în loc să arate comunei bunul mers mai rău a distrus comuna. El face parte din fosta mișcare legionară, împreună cu toți frații lui, rudele și partizanii lui. În loc să protejeze pe săteni și munca lor, el o distruge. A avut nevoie de bani pentru el și a învoit pe mereaua comunei oile a niște mocani neținând seama de lumea care nu vroia căci desigur stricau semănăturile de toamnă. Mai ales acum când timpul fiind ploios, oile au intrat pe grâne, le-au mâncat și le-au îngropat cu picioarele. La fel a stricat și islazul comunei îngropând iarba și rupându-i rădăcina care nu-i mai ajută la creștere. Oamenii aducându-i la cunoștință aceasta, a spus că el face ce vrea, că e primar și n'are nevoie de nimeni. Face-ți tot posibilul și numiți un altul, căci sunt destui mult mai cu cap și mai buni decât el. Vă rugăm a lua măsurile cuvenite spre a

²³ Direcția Județeană Constanța a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura Constanța*, dos. 15/1933, ff. 24, 33, 44.

²⁴ „Analele Dobrogei”, anul XI, 1930, p. 171.

²⁵ *Loc.cit.*, dos.2/1932, f. 1.

²⁶ *Loc.cit.*, dos. 47/1940, ff. 34-37.

veni în ajutorul cetățenilor comunei de care actualul primar nu vrea să țină seama. De se face cercetări (anchetă) să veniți de e posibil Dvs. în persoană spre a auzi, a vedea și a pipăi lucrurile așa cum sunt spre a afla și auzi strigătul cetățenilor care vă așteaptă cu nerăbdare. Spre a ajunge la bun rezultat anunțați comuna cu câteva zile înainte, ca să vină sătenii spre a vă spune păsul. Totdeauna când aude că veniți Dvs. el cheamă oamenii lui și nu puteți afla nimic. Rămânând în așteptarea venirii Dvs. vă zicem: Sănătate!”

Semnatarii petiției au rămas zadarnic în așteptarea sosirii prefectului, deoarece acesta, pe 24 a.c., a trimis reclamația la pretorul plășii Dunărea „cu rugămintea de a cerceta și a ne comunica rezultatul”. Rezultatul a venit repede, pretorul comunicând pe 28 a.c. următoarele: „avem onoare a raporta că, în urma cercetărilor făcute de noi în Comuna Vulturul am constatat că denunțul contra Primarului acelei comuni este neîntemeat.

Este adevărat că pe iarnă Primarul, cu aprobarea majorității locuitorilor, a arendat miriștele unor economi de oi pe suma de lei 12.000 din care 6.000 lei s’au dat Comitetului Parohial cu care s’a reparat casa parohială iar din restul de 6.000 lei s’a cumpărat un loc pe care să se construiască localul Primăriei. Actele de vânzare au fost autentificate la Judecătoria Hârșova. Majoritatea celor arătați în petițiune sunt oameni răi și cunoscuți jelbări.”²⁷

Ulterior, locuitorii comunei Vulturul din județul Constanța au îndurat vicisitudinile istoriei (a doua conflagrație mondială, comunismul și perioada de tranziție), prezentul aducând o rază de speranță pentru această localitate tipic dobrogeană.

VULTURU (CARTALU) – HISTORY AND MEMORY

Keywords: Dobrudja, Vultura, ethnicity, Constanța

The town of Vulturul is located in the Casimcei plateau, on the valley of the Cartal river. The cartal, the main tributary of the Casimcea River, on its right side, has a surface area of 128 square km and a length of 15 km. Multiannual average flows are small compared to the size of the reception basin surfaces. The soils are of the chernozem category, very common soil types in the Dobrogea region and quite fertile. Vulturul commune is situated at an altitude of 114 meters above sea level. The commune is certified documentary since 1854. A map from 1861,

²⁷ *Loc.cit.*, dos. 14/1940, ff. 213-214.

Dobrogea-Bugeac, shows that the name of the locality was written Kartal, and after 1879 was written Cartal. In 1850, Ion Ionescu mentions a devastated Kartal village. Kartal kaza Hârşova appears in Turkish documents from the backdrops issued between 1864-1877. After the war of independence, Cartal, then the Vulture, in 1929, was part of the Hârşova net.